

Introductie

Dit document geeft inzicht in de activiteiten van de werkgroep Bibliotheken, Open en Online Onderwijs en hoe dit samenhangt met de activiteiten die plaatsvinden binnen het Versnellingsplan, zone naar digitale (open) leermaterialen. Aan de start van dit document wordt de reden van deze samenwerking uiteengezet, gevolgd door een overzicht van activiteiten en een korte toelichting hierop.

Reden tot samenwerking tussen de werkgroep en de zone

Een van de doelstellingen vanuit zone “[naar digitale \(open\) leermaterialen](#)” is om docenten te ondersteunen bij het samenstellen van een optimale mix leermaterialen. Hiervoor is laagdrempelige toegang tot leermaterialen nodig, open, semi-open en commercieel. Dit materiaal is nu versnipperd te vinden op allerlei portalen, uitdaging is om het meest belangrijke materiaal op zo’n kort mogelijke termijn via het landelijk zoekportaal van edusources vindbaar te maken. In 2020 zijn diverse inventarisaties gedaan die nu kunnen worden ingezet om dit gericht vorm te geven. Naast hergebruik van materiaal, is het ook noodzakelijk dat er een goede ondersteuning komt naar docenten die al in vakcommunities werken een open leermateriaal. Zij hebben advies nodig op ontsluiting van hun collectie op de omgeving van edusources, en willen advies op auteursrecht en licenties (zie [requirementstudy](#) zomer 2020). Daarnaast hebben zij behoefte aan auteurtools om hen in staat te stellen instellingsoverstijgend te werken aan de creatie van nieuwe leermaterialen, zoals open tekstboeken en video. Hoe je dit materiaal publiceert, vindbaar maakt, en vervolgens optimaal in kan zetten binnen je onderwijsomgeving is een belangrijke vervolgvraag. Hierbij is het slim om vraag en aanbod samen te brengen via inrichting van een landelijk ondersteuningsloket. Dit loket heeft inzicht in welke expertise waar te halen is en kan interviewsessies organiseren. Daarnaast zijn al aanwezige materialen uit diverse [Special Interest Groups](#) eenvoudig te vinden en in te zetten.

Vanuit de [Werkgroep Bibliotheken, Open en Online Onderwijs](#) (hierna B-OOO) is nagedacht over de wijze waarop wij hier een zinvolle rol in kunnen spelen. Dat is enerzijds vorig jaar al gebeurd door bibliotheekmedewerkers in te zetten bij benadering van vakcommunities voor het uitvoeren van een requirementstudy, door gebruik te maken van hun netwerk en hen in te schakelen bij het houden van de interviews met 26 vakcommunities (zie bovenstaande user requirementstudy).

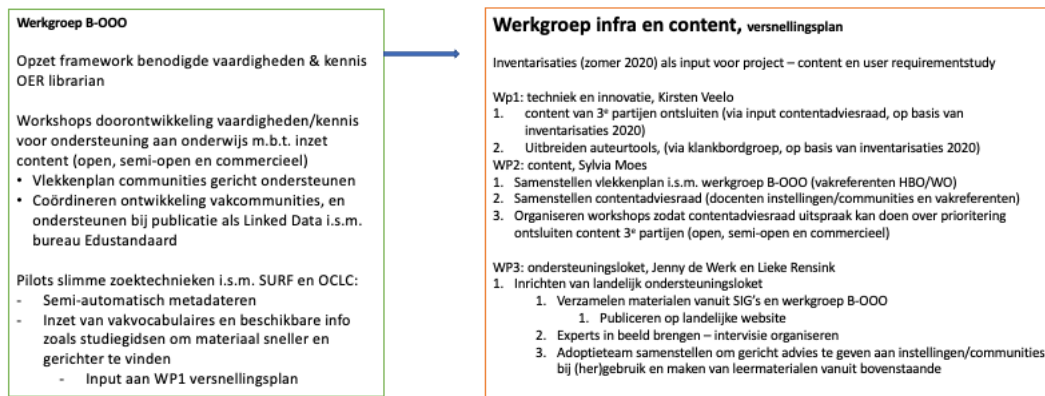
Voor dit jaar zijn onderstaande activiteiten uitgedacht om bibliotheekmedewerkers zo goed mogelijk in staat te stellen om een goede onderwijssteuning aan te bieden aan docenten. Hiervoor is het nodig dat zij kans krijgen om hun kennis en vaardigheden door te ontwikkelen en door te geven. Daarnaast zetten we in op het vergroten van de vindbaarheid van leermateriaal, en het vergroten van kennis bij bibliotheekmedewerkers over inzet van leermateriaal in onderwijs aan sich.

De activiteiten zijn in nauw verband afgestemd tussen de werkgroep B-OOO, het versnellingsplan en SURF. De voorzitter van de werkgroep B-OOO functioneert als schakel tussen deze 3 partijen om te voorkomen dat er dubbel werk wordt uitgevoerd en/of resultaten niet goed belegd worden.

Hieronder wordt een overzicht gegeven tussen de samenhang van activiteiten tussen de werkgroep B-OOO en de werkgroep infrastructuur en content van het versnellingsplan en een korte toelichting daarop.

Voor vragen, benader Sylvia Moes, s.moes@vu.nl

Overzicht samenhang activiteiten werkgroep B-OOO en Versnellingsplan

Toelichting op activiteiten van de werkgroep B-OOO 2021, volgorde volgens de linkerkolom in het schema

De Werkgroep B-OOO bestaat uit leden van SHB, UKB en SURF en concentreert zich op het uitwisselen van kennis en vaardigheden tussen bibliotheekmedewerkers zodat wij krachten bundelen om een goede onderwijsondersteuning te geven aan docenten die leermaterialen willen vinden, maken, bewerken of delen. Hiervoor wordt er nauw samengewerkt met de deelnemers aan de Zone 'Naar digitale leermaterialen' in de Versnellingsagenda, specifiek met de werkgroep infrastructuur en content. Hieronder staat beschreven wat de werkgroep doet en hoe dat verbonden is met de activiteiten van SURF en de Zone.

Activiteiten werkgroep B-OOO 2021

1. Ontwikkeling framework vaardigheden & Kennis OER librarians

De werkgroep ontwikkelt een framework waarin de benodigde vaardigheden en kennisniveau van de OER librarian is uitgewerkt, op basis van een aantal publicaties. De opzet wordt gemaakt vanuit librarians die werken in HBO en WO-instellingen. Op deze manier werken we aan kennisontwikkeling binnen de werkgroep B-OOO. We geven dit vorm via een serie workshops, waarin bibliotheekmedewerkers hun kennis en vaardigheden aan elkaar kunnen doorgeven, zie hieronder.

2. Ontwikkeling workshops

Op basis van het inzicht dat is ontstaan bij het opzetten van het framework, dat hierboven is beschreven, organiseren de leden van de werkgroep 7 workshops in 2021, wat neerkomt op 1 workshop per 6-8 weken. Gemiddeld ligt het aantal deelnemers per workshop tot op heden rond de 50 personen. Het betreft onderstaande workshops:

1. Kennismakingsworkshop wat is OER?
2. Impact van OER op leerresultaten
3. Auteursrecht, vormen van open licenties en CopyRIGHTtool, output inzichtkaarten met beslisboom voor docenten.
4. Ontsluiten van open en semi-open leermaterialen in edusources, vormen van collecties binnen instelling en binnen community
5. Ondersteuning docenten bij samenstellen optimale mix aan leermaterialen

6. Kennismakingssessie vakvocabulaires, vervolgtraining vakvocabulaires maken: taxonomiestructuur om leermaterialen ook op kennis- of vaardighedenniveau systematisch te ontsluiten. Vocabulaire wordt als Linked databestand gepubliceerd.
7. Workshop open tekstboeken maken.

3. Vlekkenplan

Docenten die instellingsoverstijgend samenwerken, in vakcommunities, aan de creatie van leermaterialen en het delen hiervan hebben medio 2020 in een [requirementstudy](#)* aangegeven dat zij behoefte hebben aan advies op de volgende onderwerpen:

- auteursrecht
- het samenstellen van collecties leermaterialen
- keuze in Creative Commons Lisence.

Om deze ondersteuning effectief vorm te geven willen wij vanuit de werkgroep B-000 een vlekkenplan maken. In dit vlekkenplan komt een overzicht van vakreferenten die beschikbaar zijn om advies te kunnen geven aan docenten in deze vakcommunities. Zodat zij goed ondersteund kunnen worden om hun leermaterialen op landelijk niveau beschikbaar te stellen. Zie deze site voor enkele voorbeelden van vakcommunities die reeds leermaterialen delen: <https://edusources.nl/communities>

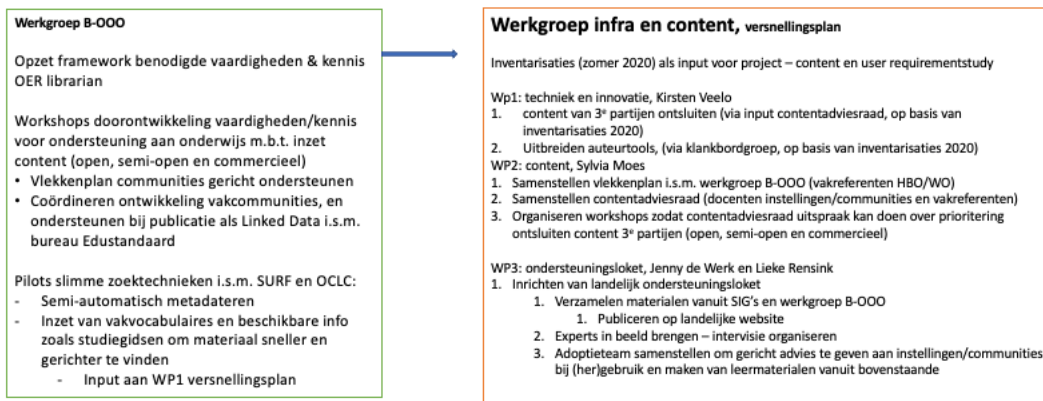
4. Coördineren creatie en publicatie vakvocabulaires:

We ontwikkelen in samenwerking met vakcommunities vocabulaires dat als instrument kan worden ingezet om leermaterialen gericht te ontsluiten en vindbaar te maken. In een vakvocabulaire is uiteengezet welke vaardigheden studenten moeten ontwikkelen binnen een bepaald vak. Wij ondersteunen vakcommunities om hun vakvocabulaire om te zetten naar een Linked Data bestand. De inhoud van de vakvocabulaire wordt bepaald door docenten die samenwerken in een vakcommunity, bv vaktherapie, verpleegkunde en informatievaardigheid. Voor de publicatie van een vakvocabulaire werken we nauw samen met [Bureau Edustandaard](#), zodat deze via een API opvraagbaar is vanuit verschillende (web)omgevingen.

Daarnaast onderzoeken of wij vakvocabulaires kunnen inzetten om leermaterialen semi-automatisch van trefwoorden te voorzien, dit doen wij in samenwerking met SURF en [Edia](#).

De output van bovenstaande activiteiten dient als input voor de zone naar digitale (open) leermaterialen en is er nauwe afstemming op uitvoering van de activiteiten via de voorzitter van de werkgroep B-000.

* Zie start van dit document

Toelichting op activiteiten van de werkgroep infrastructuur en content van het versnellingsplan, volgordelijk volgens de rechterkolom in het schema

Met de zone [Naar digitale \(open\) leermaterialen](#) van het Versnellingsplan wordt ingezet op het optimaal benutten van de mogelijkheden van digitale leermaterialen in het hoger onderwijs. Het onderwijs is erbij gebaat wanneer docenten en studenten uit het steeds rijkere aanbod van digitale leermaterialen gemakkelijk een voor hen optimale mix kunnen samenstellen en gebruiken, ongeacht waar de materialen vandaan komen en of ze commercieel aangeboden of open te gebruiken zijn.

Om hier vorm aan te geven is er een projectvoorstel ingediend door de werkgroep Infrastructuur en content van deze zone, dat maart jl. is goedgekeurd door het bestuur van het versnellingsplan. In een tijdsbestek van 2 jaar wordt er gewerkt aan:

- de doorontwikkeling van het landelijk platform voor leermaterialen “edusources” zodat docenten naast vinden en delen van materialen ook kunnen samenwerken aan de creatie van nieuwe materialen,
- uitbreiding van het aanbod leermaterialen (van alleen open naar semi-open en later ook commercieel materiaal)
- de inrichting van een landelijk ondersteuningsloket voor leermaterialen, waarbij alle kennis die reeds versnipperd aanwezig is bij diverse [Special Interest Groups](#) (hierna SIG's) en nationale werkgroepen wordt gebundeld en laagdrempelig toegankelijk wordt gemaakt via 1 loket (website). Daarnaast wordt een adoptieteam samengesteld om hogere onderwijsinstellingen te helpen bij de ontwikkeling van een dienst om open en semi-open leermateriaal te delen via het platform edusources en hergebruik van open leermateriaal te stimuleren

Bovengenoemde activiteiten komen vanuit (behoefte)inventarisaties die in de zomer van 2020 zijn uitgevoerd. Bijvoorbeeld de eerdergenoemde [requirementstudy](#) onder docenten in vakcommunities. Maar ook inventarisaties op het gebied van content. Een bijvoorbeeld hiervan is een [inventarisatie van bestaande open tekstboeken](#). Daarnaast is er ook gekeken welke content Europeana beschikbaar heeft dat interessant kan zijn voor docenten in bepaalde vakgebieden.

Binnen het 2-jarig project zijn 3 werkpakketten ingericht:

1. techniek en innovatie, doorontwikkeling van het landelijk platform edusources en harvesten content 3^e partijen
2. content, inhoudelijke afstemming met docenten in vakcommunities en een aantal vakreferenten om prioritering te geven aan de ontsluiting van leermaterialen van 3^e partijen (op basis van eerdere inventarisaties die zijn gedaan in 2020, zie hierboven)
3. inrichting van het ondersteuningsloket en samenstelling van adoptieteam

Hieronder wordt een kort overzicht gegeven van de activiteiten die binnen de werkpakketten worden uitgevoerd en wordt, waar relevant, de samenwerking met de werkgroep B-000 genoemd.

Werkpakket 1: techniek en innovatie, wp-leider is Kirsten Veelo (SURF)

1. Content van 3^e partijen ontsluiten via een gestandaardiseerde harvestmethode, nadat de contentadviesraad prioritering heeft uitgesproken, zie werkpakket 2 hieronder
2. Uitbreiden van edusources platform met auteurtools zodat docenten in vakcommunities instellingsoverstijgend kunnen samenwerken aan de creatie van nieuwe content, zoals bijvoorbeeld open tekstboeken

Werkpakket 2: content, wp-leider is Sylvia Moes (VU)

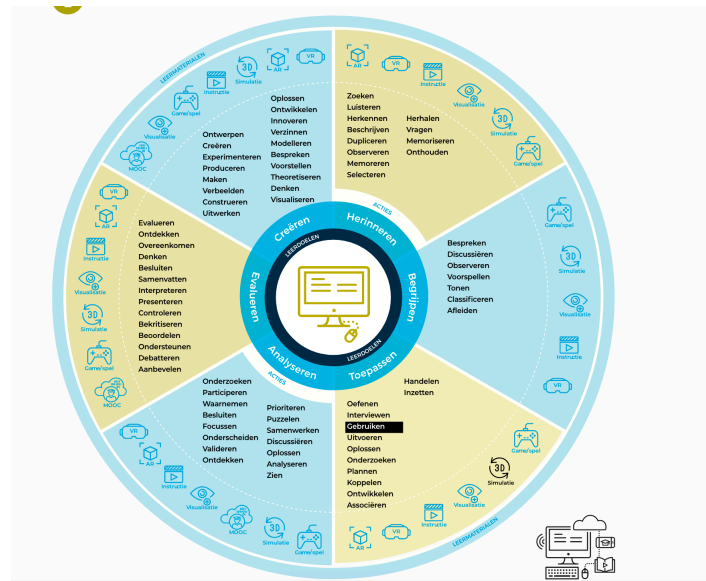
1. Samenstellen vlekkenplan i.s.m. werkgroep B-000 (vakreferenten HBO/WO), zie voor toelichting op vlekkenplan hierboven, bij punt 3 van de activiteiten werkgroep B-000
2. Samenstellen contentadviesraad dat bestaat uit docenten vanuit vakcommunities en vakreferenten (via de werkgroep B-000) om advies te geven op prioritering van te harvesten content van 3^e partijen (prioritering is input voor werkpakket 1)
3. Organiseren en voorbereiden workshops zodat contentadviesraad uitspraak kan doen over prioritering ontsluiten content 3^e partijen (open, semi-open en commercieel)

Werkpakket 3: ondersteuningsloket, onder leiding van Jenny de Werk en Lieke Rensink (SURF)

1. Inrichten van landelijk ondersteuningsloket
 1. Verzamelen materialen vanuit SIG's en werkgroep B-000
 1. Inrichten van landelijke website om informatie laagdrempelig toegankelijk te maken
 2. Experts in beeld brengen vanuit diverse SIG's en werkgroepen – plus organiseren van intervisiesessies zodat experts elkaar kunnen ontmoeten om kennis uit te wissel over het geven van optimale ondersteuning aan docenten tav leermaterialen (denk aan onderwijskundigen, librarians, AV-specialisten, etc.)
 3. Adoptieteam samenstellen om hogere onderwijsinstellingen gericht advies te geven bij het ontwikkelen van een dienst voor (her)gebruik en delen van open en semi-open leermaterialen via edusources (experts komen o.a. uit SIG's, werkgroepen, zie vorige activiteit onder 2)

Verder worden er, naast bovengenoemde projectactiviteiten, instrumenten ontwikkeld die ingezet kunnen worden bij hergebruik van leermaterialen zoals een interactieve infographic waarin de eigenschappen van leermaterialen (diverse vormen van content) in relatie zijn

gebracht met leerdoelen en leeractiviteiten. Dit instrument kunnen docenten gebruiken om een optimale mix van leermaterialen samen te stellen.

Deze interactieve infographic is ontwikkeld door de zone ism de werkgroep B-000 en is gebaseerd op wetenschappelijke publicaties waarin onderzoek is gedaan naar een vorm van content dat is ingezet in het onderwijs. In de binnenring ziet u de leerdoelen en leeractiviteiten, in de buitenste ring de contentsoorten, zoals bv VR, AR, instructievideo, etc.

Zodra deze infographic gepubliceerd is wordt het aangeboden via het landelijk ondersteuningsloket.

Sylvia Moes
2021